

ظهوری (نورالدین محمد ترشیزی)

(م . ۱۰۲۴ یا ۱۰۲۶)

باندازه ۱۳۰ x ۲۳۰ - جلد میشن مشکی اندرون عنابی ساده
لولا دار - کاغذ کشمیری بسته ای جدول زرین بسیاری از صفحات وصالی
شده - جای عنوانها بیاض - پنج سر لوح مذهب مرصع لاجوردی خوش -
۶۰۴ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت ۳ - سلیحتر -
خط نستعلیق تحریر متوسط - بدون رقم تاریخ تحریر سال ۱۰۳۳ .
(شماره ۴۳۴) .

کتاب چنین نسیم شده است : دیباچه و مقدمه مشور -
مثنوی منبع الانهار - ترکیبات - قصاید - خطبه گلزار ابراهیم ایضاً
ترکیبات و قصاید - ترجیعات - غزلیات - رباعیات .

آغاز :

« ای نورس گلزار ابراهیم از تو وی آنش نمرود نف بیم از تو
پیرایه داد و زینت عدل توئی تمکین سریر و شأن دیهیم از تو
سلطان لم بزل که ییکراتشی تسلط را مجله آبی تسلم پیرایه
داد و نار نمرود را از نم رود رحمت سلب خاصیت کرده گلزار ابراهیم
نام نهاد نه هزار بیت فکر گزین که با کیفیت نورس ده
یگانگی نمروده و لذت در کام نه فلک نمروده از قسم مثنوی سسی
بمنبع الانهار و نوع فصاحت که مرسله کردن زبورست و غزل که دام
غزالان حید گریست و ترکیب که برسانی اجزا در بسیط افکنده و ترجیع
پند که مرجع ذوق تراکنده است و قطعده و رباعی چون جواهر آبدار

از کتوز خفا بسلك اظهار در آورد

ز ابراهيم عادلشاه باقيست سخن مانند جمشيدست وجامش

.....

شگفت اين نظم و مرغان تهنيت خوان كه شد گلزار ابراهيم ناسن

پايان :

« ناهست دعا زبان دعا گوی نو باد بازوی بقاقوی به نیروی تو باد

تا فصة گلزار ابراهيم کنند گلزار جهانيان گل روی تو باد

تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب . تحريراً فی شهر رمضان

المبارك سنة ۱۰۳۳ . »

يسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدين شاه گذشته است .

(۶۲۸)

ت

ظهوري ترشيزی

باندازه ۲۲۰ × ۳۴۲ - جلد تيماج حنائی ترنج و سر ترنج

منگنه زمينه ماشی ، اندرون ميشن عنابی ترنج و سرترنج و گوشه سوخت

معرق زمينه ألوان گل مذهب عالی كه ريختگی دارد - كاغذ اصفهانی

جدول زرین متن زرقشان غبار - عنوانها بشنگرف - دو صفحه اول

متن و حاشیه مذهب مرصع خوش كه در میان هر صفحه هفت سطر

از آغاز كتاب نوشته شده و بين سطور تحرير بسرخی شده است - شش

سرلوح مذهب مرصع خوش - ۷۹۸ صفحه ، هر صفحه ۲۲ سطر هر سطر

دو بيت ۱۳۷ ميليمتر - خط نستعلیق كتابت متوسط - بدون رقم -

تاريخ تحرير سال ۱۰۷۰ (شماره ۴۳۲)

كتاب چنين تقسيم شده است : مقدمه منور مفصل در ۳۶

صفحه (که خود مشتمل است بر: دیباچه کلیات - مقدمه کتاب نورس
 خطبه گلزار ابراهیم - خطبه خوان خلیل مکتوب شیخ ابوالفضل)
 قصاید (مرتب - ترکیبات و ترجیعات - غزلیات (مرتب) - مثنوی
 ساقی نامه - یک مثنوی بدون عنوان در حدود هزار بیت در مناجات
 و نعت رسول و ائمه و معراج نبی و مدیح شاهنواز خان - رباعیات
 آغاز :

« سرود سرایان عزت کنده فال که بنورس سراستان حال کارگاه
 و زبان ساخته اند بشهد ثنای صنایعی عذب البیانند که جاشنی نغمه های
 شکرین در رک و بی دوانیده »
 پایان :

« در دوختن زخم یلان جرخ از بیم کم کرده سر کلاوه کاهکشان
 تحریرا فی تاریخ شهر جمادی الاول سنه ۱۰۷۰ . . . »
 بسال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بهر او پشت صفحه
 صفحه اول است .

(۶۲۹)

بی نامه

ظهوری ترشیزی

باندازه ۹۵ × ۱۷۳ - جلد روغنی بود زرك ماده هاشبه بونه
 اندازی سرخ ، اندرون بیماج نرنا بی سانه - کاغذ دول آبادی من
 زرقشان غبار جدول زرین - ۲۰۶ صفحه ، هر صفحه ۱۰ سطر ، هر سطر
 یک بیت ۶۶ مبلینتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوس - رقم مخطوس
 تاریخ تحریر سال ۱۰۹۱ . . . شماره ۳ ، ۴ ، ۵

آغاز :

• شامی کتبم ایزد پادک را ثویاب ده طارم تانک را x

پایان :

• ظهوری ز حد سیرد گفتگو سوق بانعام گفتار باد

• یاساتی ای تلخ شیرین زبان یغان لبم مهر نه بر زبان

• که گرد دجرات سخنها تمامه چو در آخر نامه از والسلام

بناویخ شانزدهم شهر رجب المرجب سنه ۱۰۹۷.۱ [کذا]
مست تحریر یافت کتبه العبد العذنب [الکاتب محمد علی] غفر الله
ذنوبه و متر عبوده . که از حروف رشم فقط x ی x (بنوی معکوس)
اصیل و بقیه حروف رقم را معو کرده بجای آن x الکاتب میر علی x
را افزوده اند .

در حاشیه صفحه دوم بهر ولیعهدی نظرانندین شاه است

(۶۲۰)

☞

زلالی (محمد حسن خوانساری)

(م . ۱۰۱۶ : ۱۰۲۱)

باندازه ۱۳۰ x ۲۲۷ - جلد تیماج یشمی نریج و سر نریج
و گوشه سنگنه - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ کشمیری زرشان غبار ؛
حاشیه پهنه‌ی پوست ماری - ۹۳۴ صفحه ؛ هر صفحه ۱۴ سطر ؛
هر سطر پنک بیت ۶۷ سیلینتر - پنج سر لوح مدذهب مربع متوسط -
خط نستعلیق کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) .
(شماره ۳۱۷) .

کتاب مشتمل است بر : قصاید - سبعة سیاره عبارت از
مثنوی : حسن گلو سوز با دیباچه مثنوی - میخانه با دیباچه مثنوی -
آذر و سمرقند با دیباچه مثنوی - ذره و خورشید با دیباچه مثنوی -
سلیمان نامه با دیباچه مثنوی - محمود و ایاز .
آغاز :

« ساغر دل می کشد آه سیه مست ما تا بسر خشت خم می کده کبریا »
پایان :

« ولی نقش نگین بر خاتم دل شده ختم سخن بر جان بسمل
تمت الكتاب . »

این نسخه را نصیرالدین نامی از شاگردان زلالی تحشیه
و مقابله کرده و در پایان متن کتاب نوشته است .

« بنده نصیرالدین در زنجیر بست ایات و اداء قصه و تمهید
و تحمیل حکایات جهد تمام کردم . فی الجملة این کتاب یمقابله چهل و
شش کلیات زلالی بر آورده هر چند کاتب بسیار غلط کرد اما ایات
درست تمام است . حکیم شافی هم این را معتبر داشته از نظر او هم
گذشته است . بهتر از این نظم زلالی کمتر باشد . فقیر هم بخط خود
در بعضی جا ایات نوشته تحریر ، تقریرات نکرد مگر در تمهید معراج ،
سبحانک اللهم لاعلم لنا الا ما علمتنا . زلالی بعد نظامی استاد من
» .

بسال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای صفحه
اول مهر او هست .

(۶۳۱)

شاپور تهرانی (خواجه شاپور بن خواجگی)

(۱۰۴۸ . ۴)

باندازه ۱۱۳ x ۱۶۰ - جلد ساغری مشکی تریج و سر تریج

و گوشه بریده ضربی مذهب اندرون تیماج حنائی ساده جدول مذهب -
کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - یک سرلوح مذهب مرصع خوش -
۲۸۳ صفحه ، هر صفحه یک بیت ۶۵ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت
خفی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) ، (شماره
۱۲۱۵۴) .

کتاب مشتمل است بر : قصاید - غزلیات (مرتب) - ترجیعات -
مثنوی فرهاد و شیرین - رباعیات .

آغاز :

« چه مؤده دارد از آن شاخ گل نسیم بهار

که رقص می کند از شوق بر سرم دستار

پایان :

« مان واقف خود باش که بدنسخه هجو

بنوشته و جای نام بگذاشته ام »

از کتابهای مسروقه و یادداشتها و مهرها را محو کرده اند .

(۶۳۲)

مثنوی ذلیخا و یوسف

؟

باندازه ۱۳۵ × ۲۴۲ - جلد ماغری مشکی - صفحات متن
و حاشیه - کاغذ متن کشمیری نخودی زرفشان غبار - حاشیه ترمه
جدول و کند زرین - عنوانها بشنگرف - دو صفحه اول سنن و حاشیه
بین سطور طلا اندازی حاشیه بونه اندازی مذهب منقش - یک سرلوح
مذهب مرصع خوش - ۳۵۴ صفحه ، هر صفحه ۴ سطر ، هر سطر
یک بیت ۶۵ میلیمتر - خط نستعلیق نیمه دو دانگ متوسط - رقم

محسن - تاریخ تحریر سال ۱۰۵۶ (شماره ۴۷۷۷) .

ناظم مشنوی را نشناختم تاریخ نظم داستان همان تاریخ کتابت

یعنی سال ۱۰۵۶ است .

آغاز :

« آلهی حسن یوسف ده بیان را بده عشق زلیخا این بیان را »

پایان :

* هزار و پنجاه و شش بود گفتم

سند شد (خانمیه) نو شکفتم

بشد (شاهیه) را ختمش برابر

که از یک مادرند این دو برادر

ولی (سرخ رباعیم) که نظم است

باین هر دو برادر هست پیوست

دگر (دیوانچه) ام همراه این سه است

(غزل) هم هست چندی اندکی است

دگر هم چند روزی هست یاقی

محرم را شود هفته سلاقی

(زلیخا یوسف) آمد قسم فاسق

کند یوسف زلیخاغا سلاسی

عدهها بیست آنرا پنج باشد

هزارش لیک در هر گنج پاسد

اگر تک بیست و سی هست بالا

ناید ز نال بردی اهل کلا

تمام شد تصنیف رساله یوسف و زلیخا در روز چهارشنبه در

بیست و نهم ماه ذی الحجه در سال هزار و پنجاه و شش در شهر کت

جنت نظیر . تم . کاتبہ العید محسن غفرلہ .
انتقالی از کتابخانہ اندرون .

(۶۳۳)

دیوان

کلیم کاشانی (ابوطالب کاشانی)

(۱۰۶۱۰۲)

باندازه ۱۱۰ × ۲۰۰ - جلد تیماج مشکی ترنج و سر ترنج
منگنه - کاغذ دولت آبادی جدول زرین و عنوانها پشتگرف و لاجورد -
دو صفحه اول و دو صفحه آغاز غزلیات متن و حاشیه بین سطور طلا
اندازی حاشیه حلکاری - دو سر لوح مذهب مرصع متوسط - ۵۰۸
صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۰ میلیمتر - خط
نستعلیق کتابت متوسط - رقم محمد ثقی خاتون آبادی - تاریخ تحریر
سال ۱۰۵۷ . (شماره ۴۸۴)

کتاب مشتمل است بر - قصاید - ترکیبات - ترجیحات - مقطعات
چند مثنوی کوتاه - غزلیات (مرتب) - رباعیات .
آغاز :

« شوق هر کس را که در راه طلب برمی دهد

گر در آرد اول از با آخرش برمی دهد »

پایان :

« فواره اش آستین ز در پر کرد آئینه حوض رونمایی میخواست
تم الديو ان افصح المتكلمين المتأخرين طالب کلیم فی ثامن عشر
شهر رمضان المبارك سنة سبع و خمسين و الف هجرته النبوة . کتبه

المذنب محمد تقی کاتب المخطون آبادی الاصفهانی ،
سال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه ناصرالدین شاه گذشته و در
حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۶۳۴)

کلیم کاشانی

باندازه ۱۵۵ x ۲۸۰ - جلد ساغری مشکی تریج و سر تریج
بریده ضربی (ریخته) لولادار - اندرون تیماج سرخ ساده - کاغذ
دولت آبادی جدول زرین - عنوانها بسترخی - ۱۳۰۸ صفحه ، هرصفحه
۱۹ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۸ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط
بدون رقم و تاریخ تحریر سال ۶ - ۱۰۸۵ . (شماره ۴۸۵)
کتاب مشتمل است بر : مثنوی ظفرنامه شاهچقایی - قصیده -
ترکیبات - ترجیعات - مقطعات - چند مثنوی کوتاه - غزلیات (مرتب)
رباعیات .

آغاز :

« بتام خدائی که از شوق او دو عالم عطا کرد و مابل نبود »

پایان :

« طاق تو بطاق کهکشانشان چسبان شد مانند دو ایروی بهم نبوسنه »

تمت الكتاب بعون الله الملك وهاب ، بتاريخ شهر ربیع الثانی

سنه ست و ثمانین بعد الف سنه ۱۰۸۶ . »

این مثنوی مفصل که بآن عنوان « ظفرنامه » داده اند ، ساعتی

است از تاریخ اسرای گورکانی از امیر تیمور ناجنوس شاهجهان

پاختصار و تاریخ شاهجهان بتفصیل در حدود پانزده هزار بیت است .
شاید عنوان اصل « شاهنامه » باشد که خود در مقدمه گوید :

«شوم روشنی بخش هنگامه اش دهم زینت از نظم شه نامه اش
ز احوال شاهنشه کامکار شوم نکته سنج و قایع نگار
همه بزم در رزم شه ذوفنون نویسم بمشک و نگارم بخون
نسخه در تملک سلیمان خان بن محمد خان قاجار بوده و بسال
۱۲۸۳ وارد بکتابخانه اعتضادالسلطنه شده و بسال ۱۳۲۲ از عرض
کتابخانه گذشته است .

(۶۳۵)

صائب تبریزی (محمد علی)

(۱۰۸۱۰۴)

باندازه ۱۱۰ x ۲۱۰ - جلد مائغری مشکی تریج و سر تریج
بریده ضربی طلا پوش ، اندرون پیشین سرخ ماده - کاغذ دولت آبادی
جدول زردن - ۷۸۲ صفحه ، هر صفحه ۲۳ سطر ، هر سطر یک بیت
۷۰ بیلیمر - یک سر لوح مذهب خوش - دو صفحه اول متن و حاشیه
گلکاری بین سطور طلا اندازی - این دو ورق و ورق آخر وصلی شده
بدون رقم و تاریخ تحریر - تمامی نسخه بخط شخص صائب است .
شماره ندارد .

صائب خود نسخه را چنین تقسیم کرده است : غزلیات (مرتب)
- مطالع - متفرقات (افراد و مقطعات) - رباعیات (مرتب) - و در آخر
چند قطعه بدون عنوان است .

آغاز :

« زهی بغمزه جانسوز برق مذهبها زخنده شکرین نو بهار مشربها »

پایان :

« ز غفلت مگذران بی گریه ایام محرم را

که ده روزست صالی موسم این دانه انسانی

بسال ۱۲۷۴ و ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و مهر

او در پشت صفحه اول هست .

(۶۳۶)

صائب

باندازه ۱۴۵ x ۲۷۰ - جلد تیاج تریاکی ترنج و نیمترنج
و سر ترنج و گوشه عمل محمد باقر - کاغذ دولت آبادی جدول و کمند
زین - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی منقش
با حاشیه بوته اندازی مذهب منقش - سه سطور مذهب خوسر
۱۰۱۴ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۸۵ میلیمتر
خط نستعلیق کتابت متوسط - رقم صالح خاتونآبادی - تاریخ تحریر
سال ۱۰۷۱ . (شماره ۱۰۱۲۸) .

کتاب چنین تقسیم شده است ، غزلیات (مرتب) - مضامین
مجزای : چشم - بزرگان و نگاه - دهن و لب - بوسه - رخسار - عرق
بنا گوش - کمر - بهلو - کج کلاه - خانه زین - قامت - کاکل - خال
خط - متفرقات - مقطعات .

نسخه بنظر صائب رسیده و در آخر هر قسمت « بلغ » و بعضی
غزلیها و ابیات در حاشیه بخط خود او هست .

آغاز :

« اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوانها

نگشتی تاقیامت نوخط شیرازه دیوانها

پایان :

« در چشم اعتبار نمک سودنت و بس

در شوره زار عالم اگر هست حاصلی»

تمام شد کتاب بمون [ملک متان] حرره صالح خاتونابادی

عمر ذنویه و ستر عیویه فی تاریخ شهر ربیع الاول سنه ۱۰۷۱ .

(۶۳۷)

صائب

باندازه ۱۳۵ x ۲۵۰ - جلد تیماج تریاکی بترنج و سر ترنج

منگنه - کاغذ دولت آبادی جدول زرین - ۹۳۲ صفحه ، هر صفحه

۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۶ میلیمتر - خط نستعلیق تحریر کتابت

متوسط - رقم محمد حسین - تاریخ تحریر سال ۱۰۷۳ . (شماره ۴۲۳)

صفحات وصالی و مذهبات صفحه اول محو شده است .

کتاب چنین تقسیم شده است : غزلیات (مرتب) - مطالع -

مشفقات - مقطعات .

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« پستی نطق می شود معلوم چون برآی پیام خاموشی

تمام شد بعنایت الهی دیوان خلاصه میرزا صائب حفظ الله تعالی

عن الاقات فی الدارین ، بتاريخ یوم الخمیس بیست و نهم شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۰۷۳ بید العبد الضعیف محمد حسین ولد حاج الحرمین . حاجی پروانه [۲] سلمه الله تعالی .

نسخه از نظر صائب گذشته و در حواشی اشعاری بخط خود او افزوده شده و در آخر نسخه عبارت « بلغ صائب » است ، بعلاوه این بیت را در مقابل آن در حاشیه نوشته است :

« امید وقت خوش از جمیع دیوان داشتم غافل - که تصحیح دواوبن خونی اوقات من گردد »

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در سر لوح مهر او هست .

(۶۳۸)

ان

صائب

باندازه ۱۴۵ × ۲۵۵ - جلد ابره تیماج قهوه‌ای نرنج و سر نرنج بریده ضربی ریخته ، اندرون تیماج زیمونی ساده سجاف تیماج سبز - کاغذ دولت آبادی جدول زرین - ۸۰۰ صفحه ، هر صفحه ۱۹ سطر ، هر سطر یک بیت - یک سر لوح مذهب مرصع خوش که در کتیبه آن « بسمه » نوشته شده است - شش مجلس مینانور خوش جدید که از بیاضها استفاده کرده و گاهی روی اسعار را تصویر کرده اند - خط نستعلیق تحریر کنایت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (زمان حیات صائب) . (شماره ۱۳۱۶۱) کتاب منقسم است به : غزلیات (مرتب) - مطالع - منفرقات مقطعات وافراد (مرتب) . آغاز : پایان متن مانند نسخه پیش .

نسخه بنظر صائب رسیده و در دو موضع (صفحه ۶۷۰ و آخر نسخه) بخط خود « بلغ » دارد بعلاوه چندین غزل بخط صائب در حواشی نوشته شده است .

نسخه جدیداً صحافی و تعمیر و یادداشتهای پشت صفحه در زیر کاغذ پنهان شده است و کیفیت ورود بکتابخانه معلوم نیست .

(۶۳۹)

ناظم هروی (فرخ حسین بن رضائی)

(۱۰۸۱۰۴)

باندازه ۱۲۵ × ۲۱۸ - جلد سانغری مشکی ساده - کاغذ اصفهانی جدول و کمند زرین - عنوانها بشنگرف - هفت مجلس تصویر آبرنگ متوسط جدید که در مواضع بیاض بعداً نقاشی کرده‌اند - دو صفحه اول متن و حاشیه ، حاشیه و سرلوح آبرنگ مبتذل - صفحات بعضی فرسوده و بعضی وصالی شده و از آخر لااقل یک ورق ساقط است - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) . (شماره ۲۴۰) .

آغاز :

«خدا یا چون سپهرم سپنه بگشای دلم طوسی کن و آئینه بنمای

بیا ساقی که ناظم یافت رخصت باده جامی که گیرد دوست همت»
بابان موجود :

« چه میگویم نسازد حسن را خار کند مشاطه گر تقصیر در کار »
ناظم در حال حیات حسنخان شاملو از وی تربیتها یافته و بشویق

عباسقلی خان شاملو فرزند او این مثنوی را سروده و آنرا پتام شاه عباس
ثانی بسال ۱۰۵۸ آغاز نهاده و بسال ۱۰۷۲ پایان بخشیده است.
در مقدمه منظومه است .

«هرات کامرانی را نگهدار
حسن طیبت حسین آناخانی
بتخت شاملو عباس خانست
و در پایان مثنوی :

«حسن خان تاج استعداد واسر
شد اول خضر طبعم را سناسا
پس آنکه تقد ایران افشارش
فزونتر از بدر شد دلتوازم
مرا نگذاشت محتاج زمانه
چنان قدرم فزود از قدر دانی
ز فیض التفاتش در خراسان
بنظم این کتابم کرد بامور
ز هجرت در هزار و پنجه و هشت
بهفتاد دو زد چتر تمامی
ز کارش زان درین فرصت فروغست
نسخه بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت
صفحه اول بهر اوهست .

(۶۴۰)

یوسف و زلیخا

ناظم هروی

باندازه ۱۴۳ x ۲۵۸ جلد مغوی ابره ندرجه فلککار لعابدار

صفحه‌ها متن و حاشیه جدول زرین و کمند، کاغذ حاشیه ابری و پوست
ماری الوان کاغذ متن اصفهانی - عنوانها بشنگرف - ۳۶۲ صفحه،
هر صفحه ۱۵ سطر، هر سطر یک بیت ۶۷ میلی‌متر - خط نستعلیق کتابت
متوسط - رقم میر مؤمن - بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۱) . (شماره
۳۰۶۳)

آغاز نامه نسخه پیش .

پایان مثنوی :

« بنه جامی که مست باده کام کنم آغاز شکر حسن انجام »
کاتب دردمند و فقیر مستمند میر مؤمن بدستیاری قلم شکسته
با وجود پریشانی خاطر تحریر پذیرفته .

بدنبال مثنوی در هشت صفحه چند مثنوی و قطعه‌رثاء و غزل
از همین ناظم نوشته شده است .

در زمان ولیعهدی مظفرالدین شاه کتاب وارد شده و مهر او
در بالای صفحه اول سرلوح است .

(۶۴۱)

ت

(محمد طاهر وقایع نویسنده قزوینی)

(۱۱۱۲ . ۰۲)

باندازه ۱۱۰ × ۱۹۵ - جلد تیماج سبز منگنه مذهب جدید -
کاغذ دولت آبادی جدول زرین متن افشان زرغبار - عنوانها بشنگرف -
شش سرلوح مذهب برصع عالی - ۱۱۸۹ صفحه، هر صفحه ۱۵ سطر،
هر سطر یک بیت ۵۸ میلی‌متر - خط نستعلیق شکسته خفی خوش -

بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) . (شماره ۴۸۷) .
 مشتمل است بر مثنویهای : فتحنامه قندهار - نیاز و نیاز گلزار
 عباس - خلوت راز - (مثنوی دیگر) که جمله‌گی بنام شاه عباس ثانی
 بتنظم آمده است - مثنوی داستانی عشقی دیگر (مثنوی جانبخش ؟) -
 قصاید (مرتب) - مقطعات - غزلیات (مرتب) .
 آغاز :

« بنام طرازنده مغز و پوست که خورشید پیک چشمه صبح اوست »
 پایان :

[دل فرزانه] از دیوانه دائم پندسی گیرد
 بود از عشق در سر عقل را باشد اگر هوشی
 نسخه از آخر و ابتدای مثنوی جانبخش لا اقل یک ورق مافظ
 است و بعضی صفحات وصلی شده است .
 انتقالی از کتابخانه اندرون بسال ۱۳۰۵ [۹] و ۱۳۲۲ از
 عرض گذشته است .

(۶۴۲)

دیوان

عالی (شیخ سعدالله بن عبدالله اجمیری)

(م . ۱۱۵۳)

باندازه ۹۰ x ۱۵۷ - جلد تیماج ماسی حاشیه منگنه مذهب
 کاغذ کشمیری زرقشان غبار - تمامی صفحات تک حاشیه پوکه اندازی
 مذهب دارد - دو صفحه اول متن و حاشیه ، حاشیه مذهب مرصع
 متوسط که در میان هر صفحه چهار سطر از متن کتاب نوشته شده است

سرسخنها مذهب و عنوانها بسفیداب نوشته شده است - شعبت مجلس
تصویر آیرنگ مبتذل - ۳۲۲ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر
یکه بیت - خط نستعلیق کتابت خفی متوسط بدون رقم و تاریخ تحریر
(قرن ۱۲) (شماره ۱۱۱۱۴)

نسخه مشتمل است بر یک مثنوی (احتمالاً مثنوی گلشن
محمود) - قصاید - مقطعات . و از آخر ناتمام مانده است .
آغاز :

« حمد و شکر اورا که هر چه هست اوست

دام هستی حلقه دار از های و هوی

بایان موجود :

« چون دوا از گلو درون آمد جان مسکین ز تن برون آمد »
انتقالی از خانه لسان الدوله .

(۶۴۳)

ع

دیدۀ مغول (آغر خان بهادر ترل جنگ)

(م . حدود سال ۱۱۶۰)

باندازه ۱۷۵ x ۲۸۰ - جلد تیماج مشکی حاشیه مذهب - کاغذ
کشمیری هفتاد صفحه اول جدول و تسمه زرین و بقیه جدول و کمند
زرین - عنوانها ، بشنگرف - سرسخنها در متن و حاشیه مذهب - دو
صفحه اول و چهار موضع دیگر در درج کتاب متن و حاشیه ، بین سطور
طلا اندازی ، حاشیه گلکاری - پنج سرج مذهب خوش کشمیری -
۱۰۶۲ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یکه بیت ۹۶ میلیمتر

در متن و حواشی مشعور از اشعار و مطالب متفرقه بخط صاحب کلیات
خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط و خط حاشیه شکسته نستعلیق
بقلمهای مختلف - بدون رقم و تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۲) .
(شماره ۳۱۳) .

طرز استکتاب نسخه اینست که کاتبی گمنام کلیات دیده را
برای او نوشته و باو داده است . بعد اشعار و مطالب دیگری که دیده
پس از استکتاب نسخه سروده و انشاء کرده است بهمان کاتب داده
و کاتب بخط نستعلیق کمی حتی تر از خط متن آنها را در حاشیه نوشته
است ، و اگر در حاشیه جای کافی نداشته در صفحات الحاقی بآن
افزوده است . پس از آنکه سالی چند بعد دسترس بآن کاتب نداشتند ،
قطعات شعر و نثر و یاد دانت تازه را بخط خود (شکسته نستعلیق
متوسط) در حواشی نوشته است . این قبیل اضافات با کلمه « لمحرره »
یا « لمحرره دیده » یا « لمحرره گفته و نوشته ... » شروع شده ؛ از
سایر قسمتها متمایز است . نسخه تا زمان فتح هندوستان از طرف
نادر شاه افشار همچنان در دست صاحب آن بوده و یاد داشتهائی
در حوادث آن زمان نیز بخط او در حواشی هست . تاریخهای که بخط
مؤلف در حواشی هست از سنه ۱۱۴۴ تا ۱۱۵۱ و میتوان حدس زد
که تاریخ کتابت از حدود قبل از سال ۱۱۴۴ تا ۱۱۵۲ باشد .
کتاب مشتمل است بر :

۱) دیوان اشعار دیده

شامل : غزلیات (برتب) - مخمسات - رباعیات - فردیات -
مثنویات متفرقه .

۲) رساله مشور محفل سوف

شامل : مکاتیب و مقالات مختلف .

تألیف خود دیده

۳) سفینه نظم و نثر

۴) رساله در کیفیت دستگاہ راک

که از صفحه ۳۶۴ تا ۱۰۱۵ کتاب و مشتمل است بر مشخب اشعار شعرای طراز اول و دوم و سوم و مقالات و شروح اشعار و نقل حکایات و غیره بانشای خود اوست در ضمن مطالب منظوم و منثور کتاب گاه گاه قطعاتی بزبان اردو و ترکی نیز دیده میشود و در حاشیه قسمت کتاب اضافاتی در موضوع متن بخط دهبه نوشته شده است. آغاز:

« بود افلاک دود خرمن از خود رسیدنها

زمین باشد غبار توسن در خود رسیدنها

پایان متن :

« سرو قدی نهال سروی قدی نهال »

بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول نام وی روی متن زر در نیمترنجی نوشته شده - بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و مهر وی در حاشیه صفحه اول هست.

(۶۴۴)

طیب اصفهانی (میر عبدالباقی ابن میر محمد

رحیم طیب موسوی)

(م . قرن ۱۲)

باندازه ۱۳۵ x ۲۲۵ - جلد تیماج ترنج و سر ترنج و لچکی سنگنه مذهب ، اندرون تیماج مشکی ساده - کاغذ ترمه جدول و کند زرین - سه سر لوح مذهب مرصع خوش - عنوانها در سر سخن های

بوته اندازی مذهب بشنگرف - ۱۸۲ صفحه ، هر صفحه ۲ سطر ،
هر سطر یک بیت ۸۰ میلیمتر - خط نستعلیق تحریر کتابت جلی متوسط
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) . (شماره ۴۳۱)

نسخه مشتمل است بر : مقدمه منشور (که خود مکتوب مفصل
با انشاء ادبی است) قصاید و مقطعات - غزلیات (مرتب) - فردیات
رباعیات .

آغاز :

« هر چند تمهید بساط عریضه نگاری بعنوانی که شایسته نظر
التفات خاطر اشفاق ناظر خواهد بود »

پایان :

« گلشن چکنم بی تو که در دیده من

چهلاله و چه گل وجه خار و خسی »

بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول نام او روی متن زر بسفیداب در نیم ترنجی نوشته شده است -
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول
مهر او هست .

(۶۴۵)

مشتاق (سید علی حسینی اصفهانی)

(م . ۱۱۶۹ با ۱۱۷۱)

باندازه ۹ . × ۱۴ . - جلد روغنی خوش بوم مشکی گل و بوته
نقاشی ، اندرون تیماج سرخ ساده - کاغذ خانبالغ جدول و کمند زرین -
صفحه اول ساقط ، صفحه دوم متن و حاشیه ، بین سطور طایف اندازی ،

حاشیه بوته اندازی مذهب منقش خوش - دو صفحه اول غزلیات ،
متن و حاشیه بین مطور طلا اندازی ، حاشیه گل کاری - یک سر لوح
مذهب مرصع خوش - ۳۲۸ صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر
یک بیت ، ۶ میلیمتر - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی عالی -
رقم درویش عبدالمجید طالقانی - تاریخ تحریر سال ۱۱۷۲ .
(شماره ۵۴۴)

نسخه مشتمل بر : قصاید - مقطعات - غزلیات - (مرتب) -
رباعیات - ترجیعات .
آغاز موجود :

« آنچه باشد لازم فرمان روائی آمده
در توجیع ای کامجوی کامکار و کامیاب »
پایان مقطعات :

« بهر تاریخش یائین دعا مشتاق گفت
جاودان بادش بر اورنگ سلیمانی مکان »
بتاریخ دهم شهر ربیع الثانی سنه ۱۱۷۲ حسب الخواش
عالی حضرت رفعت منزلات دولت معنوی آقا محمد باقر ولد مرحوم حاجی
محمد نصیر در اصفهان قلمی گردید . العبد الحقیر عبدالمجید الفقییر
عفی عنه بمحمد وآله .
پایان نسخه :

« بنشینم و خو کنم بهجران یا آید بار یا رود جان
تمت الترجیعات بعون الملك الوهاب فی سنه ۱۱۷۲ »
رقم آحاد و عشرات را تراشیده اند .
سال ۱۲۹۸ میرزا محمود وزیر آنرا بکتابخانه فروخته و در
همان سال از عرض گذشته است .

عاشق (میرزا محمد اصفهانی)

(م . ۱۱۸۱)

باندازه ۱۴۵ × ۲۲۵ - جلد مقوای روغنی خوش بوم زیتونی
زرک غبار ، ترنج و سر ترنج و حاشیه بوم مشکي زرک بوته مذهب ،
اندرون سرخ و ترنج و گوشه و حاشیه مذهب - کاغذ ترمه شکری
جدول و کمند زرین - دو صفحه اول متن و حاشیه ، بین سطور طلا
اندازی ، حاشیه بوته اندازی مذهب منقش - یک سر لوح مذهب مرصع
خوش - ۵۶ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت . ۹
میلیمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - رقم محمد خوانساری -
تاریخ تحریر سال ۱۲۳۹ . (شماره ۴۵۱)

نسخه مشتمل بر : قصاید - غزلیات (مرتب) - مخمسات -
رباعیات
آغاز :

« تاجر عشقم بکف ، مایه سودم وفا

تا که شود مشتری ، تا چه دهد در بها

پایان :

« ای دل که بسی کشیده بیماری تو

تا چند بگوش من رسد زاری تو

چون منظور نظر ... ظل السلطان علی شاه ... باستنساخ اشعار
فصحاء سخنور مایل ... و بعضی از اجزاء روزگار بمطالعه و مذاکره
کتب شعراء سخنندان و عرفاء فصیح البیان معروف ... می فرمایند

لهذا این خانه زاد را ... باستکتاب نسخه شریفه دیوان حقایق
 ترجمان آقا محمد اصفهانی متخلص بعاشق ... مأسور ... فرمودند...
 واناالعبد الاقل الاحرج بعناية ربه الباری ابن محمد حسن ، محمد
 الخوانساری . وکتبه ورقته فی شهر شوال المعکم فی شهر سنه
 ۱۲۳۹ . ۴

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه
 اول مهر او هست . تصویر سیاه قلم پشت صفحه اول هم نقاشی
 ناصرالدین شاه است .

(۶۴۷)

عاشق اصفهانی

باندازه ۱۲۵ × ۲۱۳ - جلد ساغری مشکی جدول کرمک
 منگنه طلائی - اندرون میشن سرخ بغدادی - کاغذ فستقی جدول
 وکمند زرین - محل بیاض متن صفحه هاجلکاری - عنوانها بسرخی
 دوسر سختهها مذهب مرصع روی متن زر نونته شده - دو صفحه اول
 و دو صفحه در میان کتاب متن و حاشیه ، بین سطور طلا اندازی ،
 حاشیه مذهب مرصع خوش - دوسر لوح مذهب مرصع خوش که در
 کتیبه آنها روی متن زر عنوان هر قسمت بسرخی نوشته شده است -
 ۶۳۶ صفحه ، هر صفحه ۱۸ سطر ، هر سطر یک بیت . ۷ میلیمتر -
 خط نستعلیق کتابت خفی متوسط - رقم کرم علی - تاریخ تحریر سال
 ۱۲۴۴ . (شماره ۴۴۹)

نسخه چنین تقسیم شده است : قصاید - غزلیات (مرتب) -
 مرثی (مخمسات و ترکیبات) - مقطعات - مثنویات - رباعیات .

آغاز : مانند نسخه پیش .

پایان :

« از ملک عدم چرا برون هشتی پا

از کوی جهان چرا نکردی کم بی

تمت الكتاب ... کتبه العبد الاقل ... ابن مرحوم مغفور مولانا محمد ، کر معلی فی یوم چهارشنبه پانزدهم شهر صفرالمظفر سنه اربع و اربعین و ماتین بعدالالف حسب الفرموده ... » (القاب کسی که نسخه برای او نوشته شده مفصل است ولی جای اسم را باک کرده اند)

دور نیست که کاتب نسخه فرزند میرزا محمد عاشق ناظم دیوان باشد .

سال ۱۲۷۴ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و مهر او پشت صفحه اول هست .

(۶۴۸)

دیوان

عاشق اصفهانی

باندازه ۱۳ × ۲۱۵ - جلد نقوای روغنی متوسط آلبانوثی ساده حاشیه باریک مشکی مذهب ، اندرون بشمی ساده جدول مذهب - کاغذ فرنگی قورخانه جدول و کمنه زرین - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی مذهب - تک سر لوح مذهب مرصع متوسط که در کتیبه آن « بسمله » نوشته شده است ۶۴۸ صفحه ، هر صفحه ۴ سطر ، هر سطر یک بیت - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) . (شماره ۴۴۸)